

نظام مراقبت سندرمیک (Syndromic Surveillance System)

یداله جعفری کارشناس مبارزه
با بیماری های دانشگاه علوم
پزشکی مشهد و عضو هیأت تحریریه

اهداف آموزشی

امید است خوانندگان محترم پس از مطالعه مقاله:

- نظام مراقبت را تعریف کنند.
- سیر پیشرفت مراقبت از سلامت را توضیح دهند.
- سندرم (نشانگان) را تعریف کنند.
- مزایا و قابلیت های نظام مراقبت سندرمیک را بیان کنند.

مقدمه

واژه «مراقبت» در تعریف عبارت است از جمع آوری، تجزیه و تحلیل و انتشار اطلاعات مربوط به یک رویداد بهداشتی، وجود اطلاعات مناسب برای انجام مداخله های لازم و بهنگام در نظام سلامت یک جامعه موضوعی ضروری و برای مدیریت سلامت از اهمیت ویژه ای برخوردار است. شاید بتوان گفت، انجام مداخله در نظام سلامت جامعه، بدون اطلاعات مناسب مانند حرکت کردن در تاریکی است و اگر بخواهیم در جامعه ای که مسؤولیت سلامتی آنها را به عهده داریم، اقدامی درست انجام دهیم، بدون اطلاعات مناسب و انتخاب راهکار درست، مطمئن نخواهیم بود که به هدف مورد نظر برسیم و ممکن است منابع موجود را در جهت درستی به کار نگرفته و برای سلامتی جامعه مشکلاتی ایجاد کنیم.

اطلاعات بهداشتی، بخش مکمل نظام سلامت هر کشور بوده و این اطلاعات ابزار ضروری و کلیدی مدیریت سلامت هر جامعه ای است. اطلاعات در یک نظام سلامت هرچقدر کامل تر باشد، نتیجه اقدامها هم مناسب تر خواهد بود.

مراقبت بیماری ها (Surveillance)

اطلاعات مورد نیاز در برنامه های بهداشتی با تعریف و اجرای نظام مراقبت بیماری یا هر رخداد بهداشتی مورد نظر جمع آوری می شود.

چرخه نظام مراقبت معمولاً به شکل زیر بیان می شود:

شناسایی واقعه — گزارش — داده — تجزیه و تحلیل اطلاعات — مداخله

از اهداف اصلی نظام مراقبت، پایش مستمر سیر یا روند بیماری ها، کشف و کنترل بموقع همه گیری ها و رویدادهای غیر معمول بهداشتی، شناسایی گروه های در معرض خطر و... است. لذا رخداد های بهداشتی که می توانند در یک کشور اپیدمی های وسیع ایجاد کنند، نیازمند کشف سریع و گزارش دهی بموقع اند. به یقین تاخیر در کشف و گزارش رویدادها، خطر گسترش دامنه بیماری به سایر افراد و به خطر افتادن سلامتی جامعه را به دنبال خواهد داشت.

مراقبت بیماری ها در نظام سلامت جمهوری اسلامی ایران سالها با قوت و حساسیت خوبی در حال اجرا است و دستاوردهای بسیار خوبی در جهت کنترل، حذف و ریشه کنی بیماری های واگیردار داشته است، در سال های اخیر راه اندازی و گنجاندن نظام مراقبت سندرمیک در کنار نظام مراقبت روتین مطرح است.

سیر پیشرفت نظام مراقبت از سلامت

۱. در گذشته دور: با جدا کردن افراد بیمار از اجتماع
۲. در گذشته: علاوه بر جدا کردن افراد بیمار از اجتماع، درمان گیاهی و سنتی بیمار

۳. در حال حاضر: جدا کردن بیمار از اجتماع، بستری و درمان در بیمارستان، تجویز داروها و روش های پیشگیرانه ثانویه، نظام مراقبت رایج بیماری ها

۴. آینده: علاوه بر جدا کردن بیمار از اجتماع و بستری و درمان در بیمارستان، تجویز داروها و روش های پیشگیرانه ثانویه، نظام مراقبت رایج بیماری ها، نظام مراقبت سندرمیک

سندرم یا نشانگان (Syndrom)

«سندرم» ترکیبی از نشانه ها و علائمی است که می توانند وجود یک یا چند بیماری یا اختلال سلامتی را مطرح کنند. به عبارت دیگر سندرم به تظاهرات بالینی قبل از تشخیص بیماری ها گفته می شود.

بیماری (Disease)

یک حالت تشخیص داده شده مرضی و یا اختلال در عملکرد معمولی بدن است و با توجه به تعریف سندرم و بیماری، ممکن است یک سندرم، علائم و نشانه های مربوط به چند بیماری مختلف باشد.

نتیجه گیری

با توجه به خصوصیت نظام مراقبت سندرمیک و ایجاد سیستم اعلام هشدار سریع می توان انتظار داشت، تشخیص و گزارش دهی زودرس طغیان‌ها، پیش بینی اندازه، سرعت، شدت و الگوی طغیان‌ها، پاسخ‌دهی و مدیریت سریع و کارآمد در پیشگیری و کنترل بحران‌ها و طغیان‌ها مناسب‌تر و با اثر بخشی بیشتر امکان پذیر شود.

لازم است توجه داشته باشیم، نظام مراقبت سندرمیک نباید به‌عنوان جایگزین نظام مراقبت رایج بیماری‌ها تلقی شود و در عمل به عنوان حمایت‌کننده، تکمیل‌کننده و یاری رسان به نظام مراقبت رایج، کارایی بیشتری خواهد داشت.

سیر پیشرفت نظام مراقبت از سلامت در دنیا

- اصول پیشگیری و مراقبت از بیماری‌های واگیر - انتشارات روح قلم ۱۳۸۵
- مطالب سخنرانی دکتر گویا - رئیس مرکز مدیریت بیماری‌ها در کارگاه‌های IHR
- مطالب سخنرانی دکتر نورآبادی - در کارگاه نظام مراقبت سندرمیک

بعضی ویژگی‌های مهم مراقبت سندرومیک

- حوزه فعالیت نظام مراقبت سندرمیک از مرحله علایم و نشانه‌ها و قبل از تشخیص بیماری‌ها شروع می شود، اما حوزه فعالیت نظام مراقبت بیماری‌ها معمولاً با شک به بیماری‌ها شروع می شود.
- مبنای این نظام شکایت اصلی بیمار (Chief complaint) است و به جای تشخیص قطعی موارد، مبتنی بر جمع‌آوری و ثبت نشانه‌های کلیدی (شاه علامت‌ها) از جامعه است.
- نظام مراقبت سندرمیک با دامنه وسیع‌تر و حساس‌تری بر سلامت جامعه نظارت دارد.
- نتایج اقدام‌های نظام سندرمیک پیشگیرانه و سریع‌تر است.
- درمان سندرم‌ها معمولاً بر اساس علامت درمانی است. (سردرد، سرفه، غیبت از کار و مدرسه، نشانه‌های اولیه بیماری و...) و درمان بیماری‌ها بر اساس درمان علت به وجود آورنده بیماری و علامت درمانی است.

نظام مراقبت سندرمیک

این نظام به گردآوری منظم، تجزیه، تحلیل و تفسیر اطلاعات مربوط به وضعیت سلامت جمعیت عمومی اطلاق می‌شود که هدف آن دستیابی به تشخیص‌های زودرس تهدیدهای سلامتی و اعلام هشدار سریع براساس داده‌های به دست آمده برای جلوگیری و کنترل طغیان بیماری‌ها در جامعه و افزایش قابلیت پاسخ‌گویی و واکنش سریع سیستم سلامت است.

نظام مراقبت سندرمیک مبتنی بر پیگیری نشانه‌ها بوده و چهارده سندرم اصلی شامل تب و بثورات حاد پوستی، سندرم شبه آنفلوآنزا، عفونت شدید و حاد تنفسی، تب‌های طول کشیده، زردی، مسمومیت غذایی، اسهال حاد، اسهال خونی، فلج شل حاد، مرگ ناگهانی، نشانه‌های شوک با تب یا بدون تب و سرفه مزمن مشمول گزارش دهی این نظام مراقبت است.

در نظام مراقبت سندرمیک، مراقبت وضعیت سلامت جمعیت عمومی به وسیله سریع‌ترین وسیله ارتباطی ممکن و یا از طریق شبکه تلفنی و رایانه‌ای انجام می‌شود و جمع‌آوری اطلاعات و هشدارهای به موقع به شکل روزانه، هفتگی و ماهانه بر اساس علایم و نشانه‌های اولیه و بدون توجه به تشخیص بیماری انجام می‌شود و در صورت افزایش موارد سندرم از حد آستانه تعریف شده، به‌صورت خودکار اعلام هشدار می‌دهد که یک واقعه بهداشتی در شرف شکل‌گیری و وقوع است و برای پیشگیری بیشتر رخداد از طریق نظام مراقبت روتین تکمیل می‌شود.

به این موضوع امتیاز دهید (۱ تا ۱۰۰)

کد این موضوع ۸۷۲۹

SMS

۳۰۰۰۷۲۷۳۰۱۰۰۰۱